

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 13.

V Ljubljani, 29. sušca 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Naša organizacija. — Naš denarni zavod. — Bedno stanje učiteljstva in zahteva po odpomoči. — Moji napori, uspehi in neuspehi. — Beda našega kmeta. — Iz naše organizacije. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Raznoterosti. — Listnica uredništva. — Inserati.

Naša organizacija.

+ Slovensko učiteljstvo ima danes tako lepo organizacijo, da je morata biti vesela vsak zaveden učitelj in vsaka zavedna učiteljica, ki imata v sebi kaj stanovskega ponosa in ljubezni do lastnega stanu. Nastala je naša organizacija počasi, a gotovo. Ko pa imamo sedaj vse tako lepo uvedeno, je dolžnost nas vseh od najmlajše tovarišice do sivolasnega tovariša, da posvete del svojih moči in del svoje energije narodnemu organizacijskemu delu, ki mu naj bo trdna opora naša stanovska organizacija. Pri nas dela lahko sedaj vsak, kdor ima resno voljo, kdor hoče delati.

Kdor ima veselje do političkega delovanja, ta naj se pridruži tovarištvu okrog „Učit. Tovariša“; nadarjen pedagog naj pristopi v kolo „Popotnikovih sotrudnikov“; kdor hoče pa mirno in idealno delovati, naj se približa „Zvončku“ in pomaga ubirati harmonične glasove v korist naši mladini, ali pa naj ob strani „Domačega ognjišča“ deluje za tesnejše zbliznanje šole in domače hiše.

Prilike imamo torej dovolj, da posvetimo svoje duševne moči in zmožnosti koristi šolstva, svojega stanu in našega ljudstva. Dolžnost vsakega posameznika pa je, da ne skriva in ne zakapa svojih talentov, nego da jih daje na razpolago naši organizaciji ter tako pripomore po svoje k skupnemu napredku. Vsak in vsaka naj smatra sebe za bistveni del celote, potem pride njegovo delo — vzneseno od stanovske zavednosti — skupnosti v korist. Korist posameznika je utemeljena z egoistiškega stališča, glede skupnosti pa je zavrgljiva, ker ji je dostikrat v kvar.

Vsakemu tovarišu in vsaki tovarišici pa so v pomoč vrla naša okrajna učiteljska društva in naš parlament — naša „Zaveza“. Za tisk imamo svojo tiskarno, ki nas literarno podpira, hranilnico, „Jubilejsko samopomoč“ in „Vdovsko društvo“, ki nam omogočajo, da iščemo v domačem krogu zaupanja in utehe v gmotnih skrbeh.

Imamo „Narodno šolo“, ki je krepka opora našim šolam, snujemo „Učiteljski konvikt“, ki je za sedaj ideal našim napornim prizadevanjem.

Seveda nismo s svojo organizacijo še na višku, temveč je naša pot zastavljena še vedno navzgor; vendar mnogo imamo

že, in to izboljšavati je dolžnost nas vseh. Učiteljstvo ima za seboj precejšen del preporoda, ki nas je izučil, da se smemo zanesti le na sebe in svojo moč. Za nami je že dokaj bridkih prevar in žalostnih izkušenj in utegnemo jih doživeti še več. Danes smo v dobi splošne dušne vstaje. Stanovi razbijajo verige, ki so bili vanje dosedej vkovani. Osvoboditi se hoče vse, da živi lahko popolnoma svobodno. Tudi mi si želimo takega osvobojenja. V delu je spas, v edinosti moč. Kar se tiče dela, je učiteljstvo vedno na svojem mestu, rado in zanesljivo dela, toda vedeti hoče, zakaj in komu dela. In ker dela, hoče tudi poštenega plačila za svoj trud, kakor ga zahtevajo drugi zemljani. Ravno pri tem pa se učiteljstvu godi taka krivica, kakršna se ne godi nobenemu drugemu stanu. To krivico odpraviti ne bo lahko, temveč bo treba za to vsestranskega dela.

Naša organizacija je ravno tisti ključ, ki nam odpre zaklenjena vrata v boljše čase. Ako bomo stali neomajano dalje na svojem stališču, pade tudi tisti zapah, ki nam zapira pot v blažjo in pravičnejšo bodočnost. Dotlej pa se tesno oklenimo svojih društev, svojih listov, svojih podjetij! Bodimo med seboj v vednem stiku, branimo svojo pravico in podpirajmo zatirane tovariše v boju, da ne omagajo. Naši pogledi naj bodo vedno uprti tja, kjer bi nam utegnili naši sovražniki škodovati. Zavedajmo pa se vedno, da smo učitelji, in čeravno od mnogih prezirani in zaničevani, vendar medsebojno združeni tako, da se ob to združeno moč razbijejo vsa nasprotovanja in vse sovražnosti. Mi pa nastopimo zmagonosno svojo pot daljne prosvete.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca svečna 1907 K 23.245.19.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Bedno stanje učiteljstva in zahteva po odpomoči.

Na javnem splošnem shodu štajerskega učiteljstva v Gradcu, dne 2. februarja 1907, govoril Karel Gassareck. Po originalu poslovenil — ij — (Konec.)

Moram vam povedati, kako se je godilo deputaciji, ki je o Božiču šla k merodajnim faktorjem pojasnjevati našo bedo in izraziti naše želje.

Deželna šolska nadzornika g. Peter Končnik in g. dr. Josip Tumlirz sta pripoznala naše želje kot opravilne in obljubila svojo podporo.

Poslanca g. Hoffmann pl. Wellenhof in g. E. Wastian sta odvedla odposlanstvo k deželnemu glavarju in finančnemu referentu.

Deželni glavar g. grof Attems je pritrdil, da je stališče učiteljstva dandanes drugačno kot pred leti, zlasti kar se tiče kulturnega dela in družabnega položaja; ali finančno stanje naše dežele je vendar tako, da deželni zbor ne bo mogel skleniti večjih izdatkov; on nam je napram takim sklepom popolnoma objektivni. Ako pa država sanira finance posameznih dežel, je tudi za učiteljstvo upanje, da se mu poboljša njegovo stanje.

Naučni in sedaj tudi finančni referent deželnega odbora, g. dr. Link, je poudarjal, da je on dosegel štajerskemu učiteljstvu plačni zakon od leta 1899., napredovanje po službenih letih, časovni avanzma, dosegel je tudi, da se podučiteljska leta namesto celo nič računajo vsaj za eno tretjino pri določitvi starostnih doklad. Učiteljstvo ga je začelo sovražiti zaradi premale dosege, toda po krivem; zakaj on je dosegel, kolikor je bilo pri razmerah sploh mogoče.

Za letošnje leto, ko je pri deželnem šolskem zakladu in pri učiteljskem penzijskem zakladu primanjkljaja čez 400.000 kron, ne more nič obljubiti.

Glede dejstva, da se je deželnim uradnikom v kljub njih boljšemu položaju v primeru z učiteljstvom plača poboljšala, je odgovoril, da se je to zgodilo čez glavo deželnega odbora. Nadalje je rekel dr. Link, da poslanci ne morejo nič obljubiti, ker morajo oni poznati sredstva deželnega gospodstva in da so oni odgovorni za to, po tem pa jim je tudi uravnati svoje predloge in sklepe.

Moji napor, uspehi in neuspehi.

Spisal Ivan Lapajne.

(Dalje.)

List bi bil mene kakor tudi tovariša Perniška skoro pravil v velike zadrege, ker sva bila okrajnega glavarja pl. Premiersteina ostro prijela. Že je bila uvedena sodnijska hišna preiskava in že so iskali rokopisov. A izgubili so upanje, da bi krivca našli in opustili so preganjanje. Slabše bi se bilo godilo nama in odgovornemu uredniku stavcu Lorencu, ako ne bi bil učitelj Maks Ivanetič (kdo ga ne pozna!) poštenjak in korenjak od pete do glave. Mož je bil takrat mlad učitelj v Kranju. Njegov nadučitelj in obenem nadzornik je bil takrat pokojni Kuster. Z njim se je bil sprl in ga zdelal v „Narodu“. „Narod“ je bil zaradi tega konfisciran. Isti dopis je bil poslal tudi v „Slov. Učitelja“, ki je bil seveda tudi konfisciran in tiran celo pred porotnike. Zdaj smo se začeli bati za odgovornega urednika Lorenca in za svojo kožo. G. Ivanetič, srčen takrat kakor dandanes, zapazi našo zadrego. Takoj se odloči, da se sodišču javi sam kot pisatelj. Prišel je pred porotnike, ki so bili večinoma nemškutarji. Ivanetič se je hrabro branil, in čeravno je predsednik Heinricher pritiskal na porotnike,

Dne 20. januarja t. l. je odposlanstvo učiteljstva pod vodstvom tovariša Prinzingerja dajalo vabila na današnji shod raznim dostojanstvenikom v Gradcu in je obenem govorilo o pomenu in smotru tega shoda.

Ekscelencija cesarski namestnik grof Clary in Aldringen je odgovoril, da izprevidi, da so plačne razmere štajerskega učiteljstva slabe. On se bo vsakokrat potegoval za izboljšanje. Sistem krajevnih razredov je opustiti in bo on vedno svoj glas povzdigoval za opustitev. Znabiti bo možno izvesti kako regulacijo že pred letom 1909., ko se nameravajo deželne finance vseh dežel sanirati po državi.

Šolski referent deželnega odbora, poslanec Hoffmann pl. Wellenhof, ima natančen vpogled v težavni položaj naše zadeve in dolži finančno stanje dežele kot oviro.

Deželni odbornik pl. Feyrer je zato, da se mora nekaj zgoditi, in sicer več kot popolno vstetje podučiteljskih let in provizoričnih službenih let v penzijo. Vendar se ne bo mogel doseči naš program, t. j. od nas sestavljene temeljne točke in zahteve.

Deželni odbornik Robič je poudarjal, da se je vedno potegoval za učiteljstvo. On je že dolgo delaven v smislu, da se odpravi najobčutnejše bedno stanje, tretji plačilni razred.

Referent dež. šol. sveta, vitez Manger pl. Kirchberg, je izrekel željo, da se njega pošlje na zborovanje, ker bi se rad na tem mestu poučil o našem položaju. Želeti je tudi, da se predloži spomenica deželni oblasti.

Uspeh deputacij je zadovoljiv v moralnem smislu. Vse osebe so pripoznale, da so naše zahteve pravične in da je potrebno skupno delovanje deželnega šolskega sveta in deželnega odbora. To se pa bo zgoditi moralo in se bo, ker je učiteljstvo složno. Glede najvažnejše strani — izvedbe naših želj — pa se opazi nekako cincanje, ki se naslanja na slabe deželne finance. Vendar pa moramo pribiti važno priznanje, da sta zakonodajstvo in država že od nekdanj zahtevala od nas več, kot se nam je pripoznalo po urejenju in plači.

Imamo vzrok, da se nujno izpremeni naš nedostojen položaj. Deželni zbor ni glede vprašanja učiteljskih plač nikdar sklepal velikodušno, on nas sili, naj vedno prosimo in beračimo. To nezadovoljstvo se naj odpravi naenkrat temeljito.

čes: „Man muss ein Exempel schaffen“, je bil Ivanetič od porotnikov oproščen, zakaj mlad nadebuden učitelj se jim je smilil, kakor mi je pravil eden porotnikov, trgovec Hönigman (rodom Kočever) od Sv. Križa pri Ljutomeru.

Dandanes imamo Slovenci drobnih listov ljudstvu v pouk, zabavo (in zamešanje političnih pojmov) vse polno. Pred 20 leti in več jih pa nič ni bilo. Zato sem se odločil, da ustanovim „Dolenjske Novice“, kateri polmesečnik še dandanes izhaja. List smo ustanovili jaz, dva duhovnika in tiskar Krajec. Čeravno nisem stanoval v Novem mestu, za kateri okraj sem sicer takrat opravljal službo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika, vendar sem mu bil v početku le jaz urednik, pozneje pa deloma še profesor-katehet dr. Marinko, ki se je v početku pa bal pred nemškim gimnazijskim direktorjem, stopiti v našo kolo. Za dobro vsebino in za naročnike lista sem se jako trudil, in to skoro le za „božji lon“, ker Krajec ni nikdar prišel na dan s čistim računom, da bi bili mi 4 lastniki lista vedeli, koliko daje dobička ali zgube. Komaj sem 4 do 5 let za list skrbel, kakor skrbi mati za dete, se je začela klerikalna stranka (list niti ni bil liberalen niti klerikalni) na Kranjskem pod vodstvom škofa Misije krepko oglašati in je proglasila, da je „narodnost brez vere“ poganstvo. V

Mi ne prihajamo radi leto za letom kot prošniki in berači in smatramo to kot stanu neprimerno.

No, pa moramo slediti taktiki deželnega zbora in biti nam je sitnim pri politiki deljenja drobtinic.

Vi vidite, godilo se nam je kot starim Gevzom pred tri in pol stoletji.

Pravi berači za pravico in kruh smo mi.

Toda tako malo kot so se imeli nizozemski plemenitaši sramovati, kot berači hoditi po ulicah stolnega mesta, takomalo se imamo mi sramovati priti v naše glavno deželno mesto v Gradec ter pokazati vsemu svetu, poklicanim in nepoklicanim, da trpimo bedo in da zahtevamo od svojega kruhodajalca, dežele Štajerske, od pomoči.

Poglejte stotine iz vseh delov naše dežele; vzdignili smo se iz bridke bede — darovali smo zadnji vinar — in sedaj smo tukaj!

Zlo je, če se vzdignejo Gevzi — še večje zlo pa je, če se jih odvrne in če morajo zavitek papirja, ki vsebuje njih prošnje, menjati z drugimi sredstvi, katere pa bo taka organizacija, kot je danes tukaj zjedinjeno učiteljstvo vse dežele, vsekako našlo in jih znalo porabiti v boju.

Mi se ne bojimo niti prihodnjega vojvode Albe — tudi ta bo našal svojega premagalca. Mi se bojujemo po sredstvu gospodarskega izboljšanja našega položaja, za duševno svobodo in narodnostni napredek in to bodi danes povedano: Mi ne mirujemo in ne počivamo prej, dokler ne bo učiteljski stan tako situiran, kakor ga ljudstvo potrebuje, povzdignjen iz bedo, prost in svoboden in spoštovan!

Nepozabni Henrik pl. Kleist nam je zapustil časovno sliko: Mihaela Kohlhaasa. Ta ni mogel nikjer doseči svoje pravice. Videl je svoj poklic v nevarnosti zaradi gospodovalne struje; obrnil se je zaman na varuhe reda ter je končno segel po samopomoči.

Šele ko sta Wittenberg in Lipsko gorela, mu je bila dana pravica. Tudi dandanes so moči, ki izrabljajo ubožca, ki pa vračujejo njegovo togovanje in ga motijo v državnem redu. Tak ubožec, vendar pravično misleč, je ves učiteljski stan.

Stavim vprašanje na mogočneže: „Ali ga hočete gnati k neprimernim sredstvom obupa, s katerimi si naj pribouje

pravo na dostojno stališče in zadostno plačo? Svarim pred škodo, ki bi zadela vso družbo!

Polagam pa štajerskemu učiteljstvu na srce, se ne vezati glede prihodnjih volitev tako dolgo, dokler ni govoril štajerski deželni zbor in se ni odločil, ali ustreže našim zahtevam ali ne.

Dobro, če nam bo mogoče, prej se odločiti. Toda sedaj: puško k nogi!

Pri volitvi pa se bo učiteljstvo pokazalo politično zrelo, njega glas se bode moral smatrati kot složno mnenje vsega stanu. Mi bomo edini in glasovali: za tega, ki nam pomaga kot resnični ljudski mož, proti temu, ki nas vodi kot junak fraz za nos.

Sredstva, ki bi jih priporočal učiteljstvu za izboljšanje položaja, so:

Besnično razkazovanje naše bede, razkazovanje slabih nasledkov za ljudstvo in učiteljstvo, naj-nujnejša prošnja na deželo in državo, da storita svojo dolžnost, kakor predpisuje zakon.

Druga sredstva učiteljstvu niso na razpolago.

Ono je brez orožja v slučaju odklonitve.

Brez orožja — razen volilne glasovnice pri vseh volitvah, razen njegove agitacijske moči med ljudstvom in razen uteži njegove moralne, duševne in narodne naloge v ljudstvu.

Vendar to je orožje, ki ne dela od danes do jutri, katerega moč se spozna šele po letih in desetletjih.

Ta čas moramo biti pripravljeni na tolažbo, na vodenje za nos in na odklonitev.

Prosto vam je, se v potrpežljivosti še nadalje vaditi in kot stari idealisti ginevati v bedi in v sili — ali pa si poiskati druge voditelje, ki jim brezsrčno odklanjanje vseh naših prošenj umiri vest in ki priporočajo druga sredstva. Od teh sredstev pa bi bila prizadeta eksistenca tisočev našega stanu. To bi bil prepričevalni dokument časov — sramota za vse vlade.

Ja, Kummer, Sorge und Lebensnot:
so heißen des Lehrers Penaten.
Im Herzen die Sorge um's karge Brot,
so streut er der Zukunft Saaten.

deželnem zboru so se klerikalci združili z nemškutarji in hrbet obrnili takrat še pravi narodni stranki, ki ni imela lastnosti današnjih liberalcev. V tej narodni stranki je bil kot deželni poslanec tudi Gorjup, slovenski mecén. Slovensko višo dekliško šolo je takrat ponudil deželi kranjski, a zveza klerikalno-nemška v zbornici je bila ta dan odklonila, kar je blagega mecéna tako razžalilo, da je izstopil iz deželnega zbora. Ta dogodek sem hotel opisati v svojih „Dol. Novicah“, a Krajec je nelastniku lista, dr. Marniku, dal do lista toliko pravic, da „Dol. Novice“ niso takrat pisale nič o tem izdajstvu kranjskih klerikalcev. To je bilo vzrok, da sem se sprl s solastniki tega lističa, od katerega sem se poslovil okolo l. 1890. — Ko je bila ob tem času „Zveza slovenskih posojilnic“ v Celju izvrševanje tiskarske koncesije izročila Dragontinu Hribarju, sem bil z njim vred ustanovil „Dobrovino“, ki sem ji bil nekaj let največ le jaz urednik. Ko je začel list vsak teden izhajati, niso več moje moči zadostovale zanj. Pod mojim uredništvom je bil list z ozirom na naš domači politični prepir „nad strankami“, kakor je še dandanes. — Od leta 1898. pa do letos sem urejeval mesečnik „Slovenske zadruge“ v pouk posojilnicam in drugim zadrugam. Zdaj prepustim ta listič „Zadružni zvezi“ v Celju.

V starem šolskem zakonu (Politische Schulfassung), ki je bil v veljavi do leta 1868., 1869., 1870., niso bile realije v ljudski šoli predpisane. Zaraditega jih tudi niso učili in zaraditega tudi ni bilo učnih knjig za ta predmet. Komaj je pa prišla že prva novih šolskih postav (25. maja 1868) na dan, že so začeli Nemci pisati učne knjige tudi za pouk v realijah v ljudski šoli in imeli so jih ti že v letih 1869—1875 nekaj na razpolaganje. Slovenci smo se pa šele potem zbudili. Takrat so nemški pedagogi, vladni in privatni, priporočali knjige za realije, osobito za zemljepis, zgodovino, prirodopis in fiziko, v rabo na višji stopnji ljudske šole, osobito že v tretjem (pozneje ne več), četrtem, petem itd. razredu ljudske šole; zakaj v berilih je bilo takrat malo tvarine za te realistične predmete.

Zato sem se jaz že v letih 1872—1880 podal na delo in spisal, oziroma poslovenil za rabo v ljudskih šolah učiteljem in učencem razne knjige in knjižice, n. pr. zemljepis (Kocenov), zgodovino (Netolička), opis slovenskih pokrajin, pripovedi iz zgodovine Štajerske (dr. Krones), prirodopis in fiziko (Netolička), fiziko in kemijo (Decker), geometrijo, gospodinjstvo, domoznanstvo kranjske dežele i. dr. Pri teh knjigah, od katerih so bile nekatere le ponatiski iz časopisov („Učiteljski Tovariš“, „Slovenski učitelj“, „Edinost“),

Und steh'n die wogenden Halme beschwert
vom Korn sing gold'ner und gelber:
Ein Volk, das seine Lehrer nicht ehrt,
das achtet sich auch nicht selber.
Drum unverzagt, und ruft es laut
und weist eure Wunden und Narben:
Wem man sein heiligstes Gut vertraut,
den lasse man auch nicht darben!
Ihm soll die schmutzige Not nicht droh'n
gleich einer schattenden Wolke,
er soll nicht betteln um seinen Lohn
bei einem reifen Volke!

Tako se glasi „Novoletni pozdrav 1907“ na bojujoče se avstrijsko učiteljstvo, ki nam ga je pel Maurice von Stern.

Hvala mu za iskreno besedo!

Govoril sem iz polnega srca od Vas in k Vam, ljubi kolegi in koleginja. Omejil sem se na najvažnejše. Pa marsikateri vas ve še natančnejše, popolnejše podatke. Ven z njimi! Danes je dan, ko govorimo in hočemo biti tudi slišani.

Postavodajstvo l. 1869. je reklo, da je svobodni učiteljski stan potreben.

Naša naloga pa je doseči, da se učitelja ne bi imelo kot duševnega delavca zadnje vrste.

Zato vas vse prosim, cenjeni poslanci, naši višji, tovariši in tovarišice:

Sodelujte z vsemi močmi, da se poboljša naše stanje! To je za dobro narodu!

Beda našega kmeta.

Spisal V. Strmšek.

(Konec.)

5. Davčne olajšave, podpore po vremenskih ne-
zgodah i. dr. zakonodajske določbe.

Če bi državna in deželna uprava hotela dvigniti kmetiški stan, bi mu gotovo lahko znatno pomagala z davčnimi olajšavami in posebnimi ugodnostmi. A toliko je gotovo, da bi se propad kmetiškega stanu ne zadržal, tudi če bi se kmetom vsi davki odpustili in bi se nič drugega zanje ne storilo.

ker ni bilo dobiti založnika, sem imel srečo, da so učitelji radi sezali po njih, četudi niso bile odobrene (razen ene) od vlade. Temu je bilo vzrok nekoliko to, da vlada slovenske šolske literature ni pospeševala, nekoliko to, da nekatere knjige niso bile (n. pr. prirodopis) brez hib, ker so se tiskale (imenoma prirodopis v Brnu) v takih tiskarnah, v katerih niti en stavec ni bil več slovenščine, in ker so imele vkljub večkratni korekturi preveč tiskovnih napak.

A zaradi napak mojih knjig nadzorniki niso preganjali, ampak zaraditega, ker so bile slovenske. — N. pr. nadzornik Ambrožič (iz Železnikov doma, oče imenitnih „Ambrotschützev“) „Armbrutschütz“, ki je bil pred 45 leti podučitelj v Ljutomeru, kjer je že čital Neue freie ali Alte Presse, je nekje ob Dravi prišel v šolo odprl učiteljevo miznico, našel ondi nekaj mojih knjižic in jih raztrgal vpričo učitelja in učencev. In ta mož še zdaj v Gradcu deli kruh — slovenskim in nemškim učiteljem na Spodnjem Štajerskem. Katerim odreže večji in boljši kos, si lahko mislimo.

S spisovanjem knjig sem imel veselje, ako sem videl, da je rokopis zagledal beli dan. Jako me je pa peklo, ako sem pisal in pisal, pa zastoj, da je bilo papirja, tinte, časa in truda škoda. Tako se mi je pripetilo pri firmi Tempky, kateri imenitni firmi sem bil prej že sicer spisal kakšne malenkosti, (n. pr. slike za nazorni nauk in še nekaj sličnega). (Dalje.)

Tudi podpore po vremenskih nezgodah ne bodo zadrževale tega propada in če bi bile še enkrat tolike, dasi rad priznavam, da rešijo marsikoga za kratek čas iz hipne zadrege in da jih dovoljujejo z najboljšim namenom.

Kakor rečeno, na zakonodajnem potu bi se dalo tudi za kmeta mnogo storiti, a kmet mora biti poprej toliko naobražen, da se bo lahko okoristil s takimi udobnostmi! Do tistih dob pa naj obdela to polje in stavi primerne predloge kak strokovnjak, ki ve, kako se delajo zakoni in koliko se da dognati pri naši finančni upravi.

Končno si dovoljujem staviti še poseben nasvet, ki bi se dal menda v kratkem izvesti in bi potem donasal kmetijstvu obilnih koristi, če bi se prav izvajal.

Namesto sedanjih potovalnih učiteljev naj se nastavijo pri okrajnih glavarstvih posebni kmetijski strokovnjaki, bodisi za ves obseg okrajnega glavarstva ali pa za posamezne dele, ki zahtevajo enakomerno obdelovanje.

Ti strokovnjaki naj bi natančno preštudirali njim odločeno ozemlje in način obdelovanja, oni bi naj to vsako leto večkrat prepotovali in bi naj ljudem na licu mesta svetovali potrebne izpremembe bodisi v nasadih ali v obdelovanju. Če vidijo n. pr., da bi kje bolje storil travnik kot njiva, naj bi napotili lastnika, da to izpremembo izvrši; kjer bi se lahko opravljalo delo s stroji, naj bi jih kmetom nasvetovali itd. Oni bi pa tudi morali priti na lice mesta, če bi jih kakšen posestnik prosil, da mu svetujejo glede obdelovanja njegovega posestva. Sploh bi naj bili ti strokovnjaki pri kmetijstvu to, kar so n. pr. inženirji pri stavbah ali kar bi imeli biti šolski nadzorniki pri šolah.

Če se ta nasvet izvrši, bi država ne imela mnogo večjih stroškov kot jih ima danes, a ti bi bili mnogo bolje naloženi.

Končati hočem! Naj gredo te vrstice v svet in naj se sprejmejo z isto dobrohotnostjo, kakor jih jaz pošiljam. V svesti sem si, da ne bom z njimi še rešil kmeta, a tako neskromnih smotrov tudi nikdar nisem gojil. Zadovoljen sem že, če bom le nekoliko pripomogel, da se začne kmetijsko vprašanje vsestransko razpravljati. Prosim torej svoje somišljenike še enkrat, da se tudi oni oglasijo in popravijo, kar je tukaj napačnega in dostavijo, kar je pomanjkljivega. Združimo se za našega kmeta — za naš narod!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Zborovanji v Ljubljani. V sredo, dne 27. t. m., sta zborovali v „Narodnem domu“ v Ljubljani „Narodna šola“ in „Vdovsko društvo“. Poročilo priobčimo prihodnjič, ker nimamo danes prostora.

Ljubljansko učiteljsko društvo je priredilo v tekočem mesecu že drugo predavanje, in sicer to na čast iz Štajerske, Primorske in Kranjske k učiteljski organizaciji došlim tovarišicam in tovarišem.

Na večer 26. marca so bili ob 8. uri vsi prostori restavracije hotela „Južni kolodvor“ nabito polni. Tudi gostov iz drugih stanov nismo pogrešali. Bil je večer, kakršnih ima učiteljstvo bore malo. Kaj lahko se je tedaj izrazil predsednik Dimnik v svojem pozdravu, da bi vsakega in vsako z navdušenjem objel.

Pa ne samo srečno zbran večer, temveč tudi tema: Naš jezik, naša kultura, osobito pa predavatelj dr. Ilešič, je privabil učiteljstvo v ljub sestanek.

Presrečno od predsednika in zbranih pozdravljen, je pokazal v enournem govoru prvotno notranjo jezikovno obliko krstnih imen in priimkov. Prva naloga je dvigniti kmeta na jezikovnem polju. Jezik je dete znanosti, dela na zdravi podlagi zdrave izraze. Naraven govor je mehaničen, v kulturnem govoru je pa

vsak stavek duševno delo. Naštel je tri vrste grešnikov, ki do sledno jezikovno grešijo. Prvi, nevedni, uporabljajo vsako tujko in si štejejo v čast z njimi se izraževati. Drugi, tihi sicer, v javnosti govorijo slovensko, kakor hitro so pa med štirimi stenami, blebečejo blaženo nemščino. Tretji, javni pa se ne sramujejo žgoleti po slovenskih livadah liki nemški slavčki na ljubo kakemu lajtnantu. Dvojezičnost je prvi pojav raznarodovanja. Zato je treba strogo paziti, da se pred prostim ljudstvom ne govori v njemu neznanem jeziku. Ako učitelj z nadzornikom občuje nemško, vpliva nehote na deco, da hrepeni po tujem blagu in vzgojuje obenem sužnje. Bog pa ne ljubi suženjskih, ampak svobodnih ljudi.

Za izbrano predavanje se mu je zahvalil predsednik ter ga prosil še za nadaljno naklonjenost. Zbrano učiteljstvo je pa pokazalo z glasnim odobravanjem, kako mu je z dna duše hvaležno in kako hrepeni po takih predavanjih, oziroma večerih, pri katerih se ne širi samo duševni obzor, temveč tudi krepi učiteljsko zavest in stanovski ponos.

Po končanem dnevnem redu je prosil prof. dr. Žmave zbrano učiteljstvo, da deluje za izpopolnitev zemljevida slovenskih pokrajin, ki ga izda „Slovenska Matica“, s tem, da se peča z nabiranjem krajepisnih imen. Sploh je navduševal učiteljstvo, da goji domoznanstvo domačih pokrajin. Kaj pač pomaga učeneu, ako pozna Grško in Ostmarko, domačo občino pa ne. Treba je, da skrbimo za kulturni napredek, drugače nazadujemo.

Po nasvetu tovariša Kabaja dobe šolska vodstva navodila, kako se nabirajo krajepisna imena. Zavedno učiteljstvo pa prosimo, da vestno in z uteho deluje, da tem prej zagleda beli dan že dolgo zaželeni zemljevid.

Štajersko.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo priredi 2. maja t. l. izlet v Poljčane. Na dnevnem redu je velezanimivo in času primerno predavanje.

Ker se bodo k temu sestanku povabila bratska društva iz mariborskega, ptujskega, konjiškega, šmarskorogaškega ter celjskega okraja, prosimo tem potom, da sosednja društva ne določijo svojih zborovanj na ta dan in tako dajo svojim udom priliko, udeležiti se tovariškega sestanka v Poljčanah.

Natančnejši vzpored objavimo prihodnjic. Odbor.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek, 4. dne aprila t. l., ob pol 11. uri dopoldne v okoliški šoli. Vzpored: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja in odborove seje. 2. Društvena poročila in dopisi. 3. G. Šorn poroča o svojem delovanju v okrajnem šolskem svetu. 4. „O obrambi šole in učiteljstva“, govori g. Pesek. 5. Slučajnosti in nasveti. — Pred zborovanjem, in sicer točno ob 10. uri bo demonstriral pri šolskem čebelnjaku tovariš Wesiak, znan kot vzoren veščak o „izzimovanju čebel“. — Kakor je razvidno iz vzporeda, bo zborovanje in demonstracija jako zanimivo, upati je torej, da noben član ne izostane. Vljudno vabi k zborovanju tovariše, ki niso udje našega društva. Žiher, predsednik.

Goriško.

Učiteljsko društvo sežanskega šolskega okraja zboruje v Nabrežini dne 4. aprila t. l. ob deseti uri dopoldne. Vzpored: 1. Predsednikov pozdrav. 2. Overovljenje zapisnika. 3. Referat: „Brezžični brzovaj“, poroča tovariš Gruntar. 4. Eventualni predlogi. Na obilno udeležbo vabi vljudno odbor.

Trst.

Redni občni zbor „Učiteljskega društva za Trst in okolico“ se vrši na belo nedeljo, 7. aprila t. l. v prostorih ljudske šole z naslednjim vzporedom:

1. Nagovor predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Volitev odbora, pregledovalcev računov in razso-dišča. 5. Slučajnosti. 6. Po zborovanju predavanje g. V. Bežka, ravnatelja c. kr. učiteljskega v Kopru.

Ker napravi društvo popoldne izlet v Lipico, imamo skupni obed v rodoljubni hiši g. Josipa Urbančiča, našega podpornega člana in prijatelja učiteljstva. Kdor se ga želi udeležiti, naj se blagovoli javiti tov. Josipu Gorkiču, voditelju v Bazovici poleg Trsta do sobote jutraj 6. aprila.

Da smo menjali prvotni kraj zborovanja in se odločili za Bazovico namesto za Škedenj, je vzrok ta, da nas je ravnatelj-

stvo škedenjskih plavžev, ki smo si jih mislili ogledati, prosilo, da bi odložili za sedaj obisk, ker imajo velikanska popraviljanja in prenavljanja, ter da bi prišli kdaj pozneje, ko bo to velikansko podjetje v vsem svojem tiru.

Posebej agitirati za udeležbo zdi se nam odveč. Že predavanje znanega šolnika g. Bežka je dovolj, da ne ostane ni eden brez posebnega tehtnega vzroka doma. Vabimo pa tudi bližnje tovarišice in tovariše ter prijatelje društva.

Po resnem delu malo razvedrila. Po skupnem obedu izlet v Lipico, kjer si ogledamo dvorno žrebčarijo, a zvečer v mesto, kjer bo v „Balkanu“ gostoval gospod Verovšek iz Ljubljane.

Tedaj na veselo svidenje!

Odbor.

Politiški pregled.

* **Novi milijoni.** „Budapesti Hirlap“ je zvedel z Dunaja, da pripravljajo v vojnem ministrstvu nov vojni zakon, ki bo osnovan na dveletni vojaški službi, zaradi česar bo treba 35.000 mož več na leto in večji strošek 120 milijonov kron. Ogrska privoli v to samo pod pogojem novih narodnih koncesij. Torej se obetajo zopet novi milijoni — davkov za kanone! Srečna Avstrija!

* **Za madjarski jezik.** Na predlog ravnatelja konsularne akademije, generalnega konzula Winterja na Dunaju, je minister za vnanje stvari odredil, da morajo od sedaj naprej vsi dijaki konzularne akademije, ki niso rodom Madjari, prebiti za letnih počitnic šest tednov na Ogrskem, da se uče madjarskega jezika. Stroške njihovega bivanja na Ogrskem plača ministrstvo za vnanje stvari. Madjarski listi pozdravljajo to odredbo z navdušenjem in menijo, da ne bo na ta način v nekoliko letih nobene avstro-ogrškega konzula, ki ne bi govoril madjarski.

* **Anglija in Italija proti Avstriji.** „Petersb. Vjedomosti“ so priobčile članek nekega avstrijskega državnika, v katerem se pravi, da delata Anglija in Italija na Balkanu proti Avstriji. Med Italijo in Anglijo obstoja baje tajni sporazum v svrhu, da se podkopavajo pozicije Avstro-Ogrske na Balkanu.

* **Črna gora.** Na predlog posl. Radulovića je črnogorska skupščina sklenila, da se uvede v Črni gori občinska samouprava. Vlada prouči stvar ter predloži skupščini izgotovljen zakonski načrt. Narodna skupščina je nadalje sklenila, da se v Podgorici ustanovi gimnazija.

* **Duma.** Delavska stranka in zmerni kmetijski poslanci so predlagali, naj se najprej izvoli agrarna komisija, preden se preide na izvolitev drugih komisij. Zbornica je potem razpravljala o volitvi finančne in proračunske komisije ter je sklenila odložiti volitev teh komisij. Predlog, naj se izvoli posebna komisija za pomožno organizacijo v prilog prebivalstva, ki trpi lakoto, je dal povod za daljšo debato, ki so se je udeležili člani različnih strank. Poslanec donskega ozemlja je izjavil, da vlada lakota celo med kozaki, od katerih so mnogi prisiljeni prositi miloščine. Poslanec petrograjski je rekel, da so potrebne radikalne reforme, da se omeji lakota.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani so darovali: Glavna posojilnica v Ljubljani, 50 K. Posojilnica v Framu 10 K. Vesela družba v Idriji 4 K. Živeli učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Krašovic Ana (ne Korošec) iz Ribnice; Jenko Matej iz Mirne na Dolenjskem. — Bl. Tominec iz Globokega pri Brežicah. — Uršič Franc iz Žage pri Bovecu; Gr. Leonardis iz Kubeda, Anton Berginec iz Sežane, A. Krmac iz Vipolže. Živili! Bog plati!

Osebnosti s Štajerskega. Za nadučitelja sta imenovana Ferdo Rozenstein v Št. Jurju ob Taboru in Avgust Achitsch pri sv. Marjeti na Dr. polju. Za def. učitelja je imenovan R. Tušak, dosedaj prov. učitelj v Mozirju. — Začasno je upokojena Ter. Scharlachova, učiteljica v Šmarju.

„Domače ognjišče“. Prva številka tega lista je popolnoma pošla. „Učiteljska tiskarna“ je pripravljena prirediti nov natisk

1. številke, ako se oglasi zadostno število naročnikov. Prosim torej tiste, ki se še nameravajo naročiti na „Domače ognjišče“, da to nemudoma javijo upravništvu („Učiteljski tiskarni“), da priredi nov natisk in ustreže novim naročnikom.

Cenjenim naročnikom „Zvončka“ naznanjamo, da ima 4. št. zamudo, in sicer zaradi preoblega dela v tiskarni.

Slaba vest. V sobotnem „Slovenec“ čitamo to-le dnevno novico: Učitelji proti „Domoljubu“. V liberalnih učiteljskih krogih premišlujejo, kako bi ustanovili list, ki bi „Domoljuba“ izpodrinil. Morda mislijo s časom „Domače Ognjišče“ izpremeniti v političen list. Zato pozor! — No, zgodilo se je, kakor smo pričakovali: „Slovenec“ je že udaril po „Domačem ognjišču“. Temu poštenemu katoliškemu časopisu ni nič več po volji. Morda je pa ta notica samo vzdih — slabe vesti!

Čudno! Deželni odbor kranjski je poslal na I. avstrijski kongres za varstvo otrok na Dunaj vikarja V. Šego. Ali ni mogel dobiti deželni odbor niti enega učitelja na Kranjskem, ki bi bil sposoben iti na Dunaj? Badovedni smo, ali bodo učiteljstvo tudi tako prezirali pri takozvanih sirotinskih odborih, kjer bo treba delati; ali bodo pozvali v te odbore same vikarje?!

Roditeljski sestanek v Smledniku. Prvi v Kranjskem okraju je sklical roditeljski sestanek naš vrli tovariš, mladinski pisatelj nadučitelj Andrej Rape v Smledniku. Sestanka, ki se je vršil 19. marca popoldne v šoli, so se udeležili skoroda vsi očetje in matere obširne smleške župnije. Šolska soba je bila pretesna; možaki so stali tudi po veži in stopnicah ter z odkritimi glavami poslušali zares v srce segajoči govor tovariša Rapeta. Govoril je tov. Rape najprej o namenu takih roditeljskih sestankov, nato pa razložil pomen družine za vzgojo otrok. — G. Rape je poznan govornik. Njemu teče beseda kakor po maslu in govori tako gorko, da pridobi takoj s prvimi besedami srca poslušalec. Vsaka neznatnost, ki jo on izpregovori, pridobi na veljavi. V resnici, moč njegove besede je velika, on je rojen govornik. Mi tega ne pripovedujemo, da bi tovariša javno hvalili, nego naš namen je ta, da namignemo s tem na one kraje, kjer moč same resnice ne zadostuje — saj vemo, koliko predsodkov ima tuintam ravno preprosto ljudstvo o šoli in vzgoji — ampak je treba ljudem resnice takorekoč sugestirati v njih duše. In to pa more učiniti le znamenit govornik, kakršnih eden je ravno tov. Rape, ki vpliva več z močjo svoje izgovorjene besede, torej s svojim razboritim govorniškim talentom, kakor pa z vsebino govora. Tovariš Rape je na tem sestanku obrazložil zares krasne misli o vzgoji. Govoril je približno eno uro, a starši so še vzklikali, ko so odhajali: „Se bi poslušali! Prekratko je bilo! Kdaj bo zopet? Ampak govori pa že tako, da se ga človek ne naveliča poslušati!“ Gospod tovariš je lahko zadovoljen z uspehom. — Brali smo te dni, da je prestavljen g. Rape v Ljubljano. Čestitamo mu iz srca, pa tudi vsem ljubljanskim tovarišem, ki dobe tako vrlega kolego v svojo sredo. Smledčani bi si kajpak le želeli, da bi ne bila resnica, da jih zapusti g. Rape.

Roditeljski sestanek v Cerkljah na Dolenjskem. 25. t. m. ob 3. uri pop. je priredilo učiteljstvo cerkljanske šole roditeljski sestanek. Na cesti pred šolo se je nabralo toliko staršev in prijateljev šole, da se je začel pravcati boj za vstop k predavanju. Tovariš nadučitelj Bohinec je obljubil še več predavanj, katerih se bodo udeležili tisti, ki se danes ne morejo udeležiti. — Velika učna soba je bila natlačeno polna. Tovariš Golob je v vznesenih besedah pozdravil starše šolskih otrok, ki so s svojim uprav velikanskim obiskom pokazali svoje veliko zanimanje za šolo in vzgojo svojih otrok. Govornik je poudarjal potrebo vzajemnosti med šolo in domom, pozivajoč starše k skupni vzgoji svoje mile mladine. — Nato je tov. nadučitelj Bohinec potoval z navzočimi iz Trsta v Carigrad s pomočjo 50 tih skioptičkih slik. Lepoto posameznih mest in krajev je opisaval tako zanimivo in poljudno, da so bili udeležniki kar očarani ter glasno izražali svoje zadovoljstvo. Ko je koncem res mojstrskega predavanja govornik povabil starše na prihodnje roditeljske sestanke, mu je priredilo občinstvo presrečne ovacije. Oba predavatelja sta častno rešila svojo nalogo. Vsa čast! Le tako naprej! Dani se! —č.

Podpiranje domače obrti. Te dni smo dobili v roke uradni zavitek nekega kranjskega okrajnega šolskega sveta z natisnjeno uradno firmo. Da je ta firma nemška, ni menda treba posebej poudarjati. Pod firmo pa je natisnjena tudi tiskarna, ki jo je tiskala. In sedaj morda mislite, da je to delo izvršila kakšna

tiskarna na Kranjskem, saj jih imamo vendar dovolj in na izbiro! Toda motite se, zakaj dotično pismo je tiskala neka tiskarna v Inomostu, ki je nemara dotičnemu okrajnemu šolskemu svetu bliže nego Ljubljana, Postojna, Kranj, Novo mesto, Kočevje ali Krško. Tako nam daje c. kr. oblast zgled, kako podpirati domačo obrt.

Iz seje okrajnega šol. sveta v Kranju. Predsednik poroča o kurencijah. Za novo dobo 6 let so bili izvoljeni v okr. šolski svet: dr. Fr. Perne, prof. v Kranju in Janko Urbančič, graščak na Turnu, kot zastopnika dež. odbora: Andrej Kmet, nadučitelj v Cerkljah in Fr. Luznar, nadučitelj na Primskovem, kot zastopnika učiteljstva, Anton Koblar, dekan v Kranju, kot zastopnik ordinarijata. — Julka Zalokar, učiteljica v Javorjih nad Škofjo Loko, je odšla v Kopanj. Na njeno mesto je bil imenovan prov. učitelj Leon Pibrovč, ki je tudi kmalu odšel v Št. Vid pri Zatičini. Zdaj je nameščen kot provizoričen učitelj Fr. Gruden. — Dopust je imel Fr. Papa, nadučitelj v Škofji Loki, ki je 11. t. m. umrl. Nadomestuje ga Rudolf Gasperin. Slavko Flis je kot najstarejši prevzel začasno vodstvo. — Iva Lampe, učiteljica v Predosljih, je postala definitivna učiteljica istotam. — Eleonora Devova, učiteljica v Naklem, ima zaradi bolezni dopust do meseca maja. Nadomestuje jo M. Pogačnik, ki je dozdej nadomestovala Ano Pleško v Šmartnem, katera je šele z drugim polletjem nastopila službo. — Na Martinvrhu — škofjeloški okraj — se je ustanovila ekskurendna šola. — Uršulinski konvent v Škofji Loki je dobil dovoljenje ustanoviti deški otroški vrtec, dekliškega ima že. — Zaradi škardlatinke sta bili zaprti šoli v Dražgošah in Podbelici. — Ministrstvo je odbilo rekurz občine Mavčiče, glasom katerega naj bi se ondotna šola ne razširila v dvorazrednico. — Deželni šol. svet je dovolil Karlu Mikliču, učitelju v Trziču in Alojziju Novaku, učitelju v Kranju, obiskovati risarski tečaj v Ljubljani od 15. aprila do 15. julija. — Odobri se dan, kraj in dnevni red okr. učit. skupščine. — Nekemu učitelju se dovoli I. starostna doklada. — Dve prošnji za podpore se ugodno rešita. Za krajne šolske nadzornike so bili imenovani šolam: Sv. Ana: Fran Špendal, župnik v Trziču, Besnica: Franc Pokorn, župnik, Duplje: Anton Stenovec, župnik, Goriče: Jernej Primožič, župnik, Senčur: Anton Kukelj, župnik, Kokra: Anton Nemeč, župnik, Kovor: Jurij Rozman, župnik, Križe: Franc Porenta, župnik, Mavčiče: Valentin Klobus, župnik, Naklo: Jakob Mrak, župnik, Podbelica: Tomaž Rožnik, župnik v Selcih, Predoslje: Ignac Zupan, župnik, Reteče: Andrej Šimeneč, župnik, Smlednik: Miha Barbo, župnik, Sorica: Jurij Karlin, župnik, Škofja Loka: Franc Kumer, župnik v Stari Loki, Trboje: Miha Barbo, župnik v Smledniku, Trstenik: Janez Mikš, župnik, Trzič: Franc Špendal, župnik, Velesovo: Josip Brešar, župnik, Voklo: Anton Kukelj, župnik v Senčurju, Zalilog: Franc Eržen, župnik, Železniki: Anton Korbič, župnik, Kranj: dr. Ed. Šavnik, okrajni zdravnik v Kranju, Olševk: Jakob Kozelj, posestnik v Olševku, Podbrezje: Alojzij Pavlin, posestnik v Podbrezjah, Preddvor: Janko Urbančič, graščak na Turnu; Primskovo: Ivan Pezdnič, šol. ravnatelj v Kranju, Trata: Josip Demšar, posestnik v Stranski vasi, Trbija: Janez Gladek, posestnik na Fužinah, Žabnica: Josip Logonder, posestnik v Žabnici. — Iz tega imenovanja se da sklepati, da je postal okrajni šolski svet v Kranju filijalka škofjiskega ordinarijata. 23 župnikov nadzornikov! To nekaj izda! V uradni pečat si naj da sedaj urezati prečastiti okrajni šolski svet škofovsko mitro ali jezuitski klobuk. Potem bo vse v redu! Kdo je pod to mitro ali pod tem klobukom, ne bo težko ugeniti.

Zahvala. Prejela sem po pokojnem svojem soprogu, ki je bil član društva „Jubilejska samopomoč“, znesek 434 K, ki mi ga je blagovilil takoj nakazati društveni predsednik, g. nadučitelj Franc Trošt na Igu. — Zahvaljujem se mu najiskreneje za njegov trud, obenem pa priporočam pristop k temu prekristnemu društvu vsakemu, ki še ni bil član dosedaj. Frančiška Papa, nadučiteljica vdova v Škofji Loki.

Tretji roditeljski večer v Krškem dne 23. marca t. l. je bil tudi prav dobro obiskan. Udeležilo se ga je osobito mnogo dam iz Krškega, Leskoveca in Vidma in to že zaradi predavanja o dekliški vzgoji. Koleginja A. Romih-Schmidingerjeva je v zanimivem govoru kazala na nedostatke današnje vzgoje deklic ter podala primerna navodila v njih odstranitev. Potem je opisal strokovni učitelj Janez Magerl na podlagi 50 jako lepih skioptičkih slik popotovanje okolo sveta. Predavanje je bilo jako vestno

in zanimivo sestavljano, zato bo želo tudi na drugih šolah našega okraja mnogo uspeha. S tem roditeljskim večerom so se prelozila poljudna-poučna predavanja v Krškem na jesen, kar se splošno obžaluje, saj so se ti večeri pri nas kaj priljubili. Do jeseni pa se pripravlja nič manj kakor 22 poljudno-poučnih predavanj, in sicer ne samo opisi potovanj, temveč tudi skioptiška predavanja za poljedelce in druge prebivalce na deželi aktualnih stvari, kakor trtoreja in sadjarstvo, mlekarstvo, škodljivost opojnih pijač itd. Da tudi na deželi taka predavanja silno vlečejo, kaže že roditeljski večer, ki so ga priredili dne 25. t. m. v Cerkljah. A tudi v Radečah in v nekaterih drugih šolah se pripravljajo enaka predavanja in kakor kaže, se bodo kmalu udomačila vsaj na večjih šolah našega okraja.

Pevski in gledališki večer priredi šola v Središču dne 1. aprila z lepim vzporedom.

Knjižnica rajnega Iv. Vesela, trnovskega dekana, ki jo je podedovala družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, se bo sedaj v prid družbi podrobno prodala. Krasna knjižnica obsega nad 1100 knjig v okroglo 1500 zvezkih iz vseh strok človeškega znanja. Opozarjamo cenjene naročnike na veliko izbero knjig, primernih za zasebne, učiteljske in šolske knjižnice. Imenik s cenami izide v kratkem in se bo razposlal resnim kupcem le na zahtevo, ako se po dopisnici oglase pod naslovom: Pisarna družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. (Narodni dom.)

V istrski deželni šolski svet je pozvan za tekočo dobo Oliva Rismundo, kanonik v Poreču.

Goriško učiteljstvo je imelo v Gorici svoje zborovanje, na katerem se je tudi razpravljalo, ali kaže ustanoviti za ljudstvo na Goriškem politični tednik, oziroma ako naj si osnuje goriško učiteljstvo svoje lastno stanovsko glasilo. Prvo vprašanje se je zanimalo, češ da bi znala slediti blamaža; pri drugem vprašanju se je opozarjalo — in to je bilo izmed ugovorov k obem mislim res najboljši — da ima slovensko učiteljstvo že itak svoje stanovsko glasilo, ki naj se ga podpira tudi s strani primorskega učiteljstva in naj se ne goji separatizma v Štajercih, Kranjcih, Primorcih in Korošcih. Preprosti delavci so izvršili Marksov klic: „Delavci vseh narodov združite se!“ in pri učiteljih bi niti „učitelji slovenskega naroda, združite se!“ ne bilo mogoče? Mi smo prepričanja, da tudi učiteljstvo s Primorskega čuti, kako važna je solidarnost, ako se hoče resno upati na zmago. Kar se tiče učiteljstva in aktivne politike, pa se je že tako mnogo — in med tem precej jako dobrega — pisalo, četudi ni zadeva izžerpana, vendar na tem mestu ni treba o tem razpravljati; pred vsem, ker je to interna zadeva učiteljstva samega. — Tako piše „Nova doba“ v 10. številu.

Pasivni odpor baje pripravljajo za Veliko noč dunajski poštini uslužbenci in oficijanti.

Iz strahu pred prusko šolo. V Gnjeznu se je poizkusil zastrupiti s karbolno kislino 13 letni sin mesarja Cabanskega. Hitra zdravniška pomoč ga je rešila smrti. Ko se je deček ovestil, je izjavil, da je ta čin izvršil iz strahu pred prusko šolo.

Razgled po šolskem svetu.

— **Ljudsko univerzo v Zagrebu** ustanove še v tekočem letu. Vodstvo vseučiliških kurzov ima v rokah poseben odbor profesorjev.

— **Italijani ostavljajo inomostsko vseučilišče.** Trentinski „Il popolo“ poroča: Kakor se poroča iz zanesljivega vira, je profesor na inomostskem vseučilišču Artur Farinelli naznanil ministrstvu za uk in bogočastje, da se odpove svoji službi. Profesor Farinelli je sklenil definitivno zapustiti Inomost ter je sprejel poziv turinskega vseučilišča. Na tem vseučilišču bo Farinelli predaval nemško slovstvo. „Popolo“ dostavlja k temu: Tako je izgubljena tudi zadnja pozicija, ki so jo imeli Italijani na inomostskem vseučilišču.

Raznoterosti.

— **Statistika framasonstva.** Po statistični objavi švicarske svobodnozidarske organizacije je bilo koncem leta 1906. v Švici 1408 lož s 332 000 člani, na Angleškem 4069 lož s 215.000 člani, v Nemčiji 495 lož z 69.145 člani.

× **Knjižnica zgorela.** Knjižnica duhovskega semenišča v Kostromi na ruskem Poljskem je zgorela. V knjižnici so bili shranjeni stari rokopisi neprecenljive vrednosti.

× **Kako so plačani francoski poslanci.** Vsak francoski poslanec dobiva na mesec 750 frankov. Večkrat so zaradi draginje v Parizu prosili za večjo plačo, pa jim je niso dali, češ, da so za svoj trud dovolj plačani. Vsi poslanci dobe na mesec 440.250 frankov. Denar izplačuje vsakega prvega v mesecu blagajnik komore, in sicer vsakemu poslancu enako: en bankovec za 500, dva bankovca po 100, en bankevec po 20, 1 za 10 in 1 za 5 frankov; 10 frankov se jim odbije za železniško karto in 5 za buffet v parlamentu. Ko pridejo poslanci k izplačilu, so si kakor bratje. To je edino mesto, kjer potihnejo politične strasti in vlada enodušnost. Večkrat je pa marsikateri poslanec pri izplačevanju žalosten. Dočim prejmo tovariši celo plačo, jo njemu pritrigajo za pokritje — dolgov. Na Francoskem je namreč dovoljeno, da smejo poslancu zapleniti celo plačo (uradnikom največ eno petino). Dogodi se tudi, da vzame nekateri poslanec plačo šele za več mesecev skupaj. Tako se je zgodilo nekoč, da je neki poslanec dobil skupaj kar 36.000 frankov.

× **Vročina solnea** je tako velikanska, da si tega ne moremo nikakor predstavljati. Solnce lahko dovolj ogreje 2000 milijonov takšnih svetovnih teles kakor je naša zemlja. Vsako minuto dobiva zemlja dovolj solne toplote, da razgreje od navadne temperature do vrenja 37.000 tonenat vode.

× **Zdravniki v Koloradu** (Združene države) si sedaj prizadevajo, da bi nagovorili zakonodajno oblast, naj izda zakon, po katerem bi se smele ženiti, oziroma možiti le tiste osebe ki so popolnoma zdrave. Dotični zakon naj bi predpisal, da bi se vsi, ki se žele poročiti, dali preiskati od zdravnika. Ako bi zdravnik spoznal, da sta — moški ali ženska — nesposobna, ker sta oba bolna, oziroma eden njiju na neozdravljivi bolezn, oziroma nista dovolj telesno razvita, naj bi se jima ne smelo dati ženitvenega dovoljenja.

× **Pisma z nebes.** Kako praznoverni ljudje žive v prosvetljeni Nemčiji in celo v glavnem mestu Berlinu samem, dokazuje slučaj, s katerim se bavi sedaj kazensko sodišče. Neka žena, ki živi ločena od svojega moža, je vložila proti možu tožbo na ločitev zakona. To priliko je porabila njena služkinja, da si pridobi denarja. V komediji je igrala glavno vlogo moževa prva žena, ki je umrla pred desetimi leti. Ta žena je pisala v nebesih pisma ter jih pošiljala po dekli svoji naslednici v zakonu. V pismih je n. pr. ginljivo opisovala, da je v nebesih rodila še eno deklico, kar je nebeške prebivalce tako razkačilo, da mater in hčer strašno trpinčijo ter suvajo po oblakih. Toda kmalu bo bolje, ker se je hčerka zaročila z Jezusom, češ, da se angeljci že z 10. letom zaročajo. Hčerki pa je treba denarja za svileno obleko in druge okraske, da je ženin ne zavrže. V zahvalo bo Jezus drugi ženi pripomogel, da se pravda za ločitev zakona zanjo dobro izteče. In na ta bedasti način je dekla izvabila iz svoje gospodinje tekom časa 1000 mark, dokler ni zvedela policija za nebeška pisma. — Morala: Mnogo bolj pametno bi bilo, da uče častiti in prečastiti ljudstvo pameti, nego da ga begajo s politiko.

× **Nov vulkanski otok v bengalskem zalivu.** Neka angleška ladja je v bengalskem zalivu odkrila nov otok, ki izmeča vroče in goreče pline. Otok je dolg kakih 300 metrov, visok pa 8 metrov. Očividci zatrjujejo da gre tukaj za kak nanovo oživel vulkan.

× **Knjižna produkcija na Angleškem.** V letu 1906. je bilo na Angleškem izdanih 6985 novih knjig in 1618 novih izdaj. Potemtakem je razen nedelj izšlo vsak dan povprečno po 28 knjig. Po vsebini je največ romanov in povesti, namreč 2108 novih in 775 drugih izdaj. 916 knjig je bilo pedagoške vsebine, 760 knjig se bavi s politiko in trgovino, 737 s teologijo, 651 pa z zgodovinsko-biografsno snovjo.

× **Veliki in majhni ljudje.** Med umstevnimi velikani je bilo nekaj prav velikih, še več pa majhnih oseb. Peter Veliki je bil 2.05 m visok, dočim je meril Napoleon I. le 1.57 m. Velike rasti so bili Washington 1.90 m, Darwin 1.83 m, Carlyle 1.80 m, Dumas 1.78 m. Med velike tudi spadajo Goethe, Schopenhauer, Mirabeau, Tasso, Bismark, Kristof Kolumb, Karel Veliki, Julij Cezar itd. Majhni po postavi so bili duševni veli-

kani Beethoven 1·65 m, Balzac 1·62 m, Kant 1·58 m, Nelson 1·63 m, Thiers 1·60 m, Wagner, Mozart in Mendelsohn.

× **Ogromna zbirka mahu.** Uprava novojeorškega botaniškega vrta je kupila od naslednikov pokojnega angl. lekarničarja Williama Wittena zbirko mahu za 8000 kron. V zbirki je okoli 50.000 vrst mahu ter je to ena najznamenitejših znanstvenih zbirk svoje vrste.

× **Kandidatje pozor!** Ker rastejo zadnje čase kandidatje za bodoče volitve tudi med nami Slovenci kakor gobe po dežju, hočemo le-te opozoriti na sledeči dogodek: Tvorničar Lenz, kandidat na Gornjem Avstrijskem, je na nekem volilnem shodu volilecem obljubil, če izvolijo njega za svojega poslanca, da ne sprejme nobenih poslaniških dijet (te znašajo pri nas 20 K na dan), ampak prepušča ta denar svojemu volilnemu okrožju. — Ker pa pravi § 3 zakona za varstvo svobodnih volilcev: „Kdor namenoma volilnim opravičencem ponudi kako premoženjsko korist, jo da ali obljubi, da ga podkupi s tem za izvrševanje volitev v gotovem zmislu, se kaznuje zaradi tega prestopka s strogim zaporom od 1—6 mesecev“, pozivlja dunajska „Arbeiterzeitung“ državno pravdnništvo, naj nastopi proti temu kandidatu glasom zakona. — Če bi to veljalo, bi morala večina slovenskih kandidatov sedeti v strogem zaporu; kaj vsega ni že obljubil dr. Šusteršič, dr. Korošec, Kregar, Gostinčar itd.

× **2000 kandidatur.** „Neue Freie Presse“ računa, da si stoji v predstoječi volitvi nasproti 2000 kandidatov. — V zadnji angleški volilni borbi je bilo proglašanih celo blizu 5000 kandidatur.

× **Novi bolgarski ministrski predsednik** Gudev je star 45 let. V sobranju je nastopil prvič pred desetimi leti. Ustreljenemu Petkovu je bil zvest prijatelj.

× **Troje naprednih listov** je ruska vlada zatrla v zadnjem tednu v Moskvi. Listi so zapadli tej usodi, ker so razkrili škandalozne razmere v ondotni vladni upravi.

Listnica uredništva.

Na Gorenjsko. Deželni šolski svet v Ljubljani je dobil z Dunaja dne 21. t. m. obvestilo, da je torek, dne 26. t. m., lahko pouka prost dan. Tega ni razglasil, ker je bilo baje premalo časa. Znano nam je, da so se starši jezili na učiteljstvo, češ, samo njega sitnost je kriva, da morajo naši otroci v torek v šolo, namesto na počitnice domov. Toda sedaj ve tudi javnost, da ni temu krivo učiteljstvo, ampak da drugi pospešujejo naklonjenost doma do šole.

— Zaradi obilice gradiva smo morali nekaj stvari odložiti do prihodnjih. Tudi nekrolog Fr. Pápe priobčimo danes teden.

Vsem somišljenikom in somišljenicam: Vesele praznike!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 616.

Kranjsko.

(47) 1

V Krškem okraju se razpisuje s tem na ljudski šoli v Leskovici z začetkom šolskega leta 1907/8. učiteljska služba v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 25. aprila 1907.

Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okr. šolski svet v Krškem, dne 15. marca 1907.

Goriško.

(48) 1

V tolminskem šolskem okraju razpisuje se sledeče službe:

a) stalnega učitelja voditelja enorazrednice: v Borjani, v Breginju Gorje, Hudajužna-Zakojca, Kal, Ljubinj, Novake, Orehek, Plužna, Ponikve, Selo-Ruti, Smast, Slap, Staroselo, Stržišče, Št. Viškagora;

b) stalnega nadučitelja dvorazrednic: Čezsoča, Dreženica, Sv. Lucija;

c) stalnega učitelja: Cerčno, Tolmin (dve mesti);

č) stalne učiteljice: Čezsoča, Dreženica, Sedlo, Volče.

Prošnje pošlje naj se predpisanim potem c. kr. okrajnemu šolskemu svetu tekom 4 tednov od dneva razpisa naprej.

Prosilci iz drugih okrajev priložijo naj prošnji še zdravniško spričevalo.

O. kr. okrajni šolski svet v Tolminu.

Naročajte samo pri tvrdkah, ki objavljajo oglase v našem listu!
Pri naročilih se sklicujte na oglase našega lista!

Naprednemu in zavednemu učiteljstvu!

Vsakdo bodi naročnik „Zavezinih“ listov, ki so:

Učiteljski Tovariš

Popotnik

Zvonček

Domače ognjišče.

(19) 10

Poskusite
in priporočite
≡ izdelke ≡
Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

Prijateljem slovenske mladine, šolskim vodstvom in krajnim šolskim svetom priporočamo:

„Zvonček“, III. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 70 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, IV. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 70 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, V. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 70 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, VI. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 70 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, VII. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 70 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, I. letnik, je pošel. Dobite samo še posamezne številke za skupno ceno 3 K.

„Zvonček“, II. letnik, je pošel. Dobite samo še posamezne številke za skupno ceno 3 K.

Upravništvo „Zvončka“,
v Ljubljani, Rimska cesta 7.

Ustanovljeno 1842. Električna sila. Telefon 154.

BRATA EBERL

(8) 52-13 tovarna oljnatih barv, laka in firneža
v Ljubljani, Miklošičeve ulice šte. 6
nasproti hotela „Union“

prporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi
ujiju priznana najboljši, črni, medli

lak za šolske table.

G. ČADEŽ

Mestni trg št. 14

(poleg stare g. Urbančeve trgovine)

prporoča v veliki izberi

klobuke, cilindre in čepice;

tudi raznovrstno (1) 52-13

moško perilo, kravate itd.

po zmernih cenah.

Za gg. učitelje 10% popusta!

Naznanilo. ↵

Vljudno naznanjam, da sem prevzela

gostilno „pri Golobčku“

v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 26.

Točila bom izboren „Colaričev evilek“, ki se je na
vinski razstavi v „Mestnem domu“ in na planinskem plesu tako
priljubil, da so ga mnogobrojni obiskovalci najprej izpili in ga je
bilo treba nato poslati v „Mestni dom“ še dva nadaljna soda; liter
velja 48 kr.; goriška rebula 44 kr. in refoškata 40 kr. Do-
biva se tudi pristen kraški teran iz Dutovelj pri Sežani. Vsa
vina so garantirano pristna in jih dobavlja zame naravnost
producent. — Vrček Gösškega marčnega piva, ki je vedno
sveže, velja 10 kr.

Skrbela bom tudi za okusno pripravljena gorka in mrzla
jedila. — V gostilni so trije lepi, ventilirani lokali; eden je s po-
sebnim vhodom. Na zahtevo se uredi posebna soba za čestite
gdč. učiteljice in gg. učitelje.

Podpirala bom po možnosti tudi „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“.

Za mnogobrojen obisk se vdano prporoča

Marija Kovač

prej samostojna kuharica in pozneje najemnica
„Perlesove“ restavracije.

(42) 3-3

Neobhodno potrebno

za vsakega učitelja in učiteljske knjižnice:

Levec Janez: **Lepopisne vaje**. Navodilo za pisanje brez lineature. K 2.—

Maier Anton: **Učne slike iz domoznastva**. (Podrobni učni načrt za III. šol. leto.) K 1.40.

— **Učne slike iz nazornega nauka** za I. in II. razred. Drugi natis. K 2.50.

— **Učne slike iz zemljepisja**. „Vojvodina Kranjska“. K 2.—

— **Učne slike iz prirodoslovja** za III., IV. in V. razred. (Podrobni učni načrt.) K 2.50.

— **Učne slike iz zemljepisja**. „Avstrija“. (Podrobni učni načrt.) K 1.50.

Majcen Gabr.: **Metodika zemljepisnega pouka v ljudski šoli**, razkazana na svojem razvoju. K 2.—

Stiasny Ljudevit, **Prva zbirka učnih slik**. K —70.

— **Druga zbirka učnih slik**. K 1.—

— **Tretja zbirka učnih slik**. K 1.50.

— **Četrta zbirka učnih slik**. K 1.50.

Pedagogiški letopis, IV. zvezek K 3.—

Učne slike k ljudskošolskim berilom, II. del 2. snopič: Učne slike k berilom v Schreinerjevi-Hubadovi Čitanki za občne ljudske šole, v štirih delih. II. del, in v Josinovem-Ganglovem drugem berilu. K 2.40.

Apih J., **Zgodovinska učna snov za ljudske šole**, 4. snopič. (Realna knjižnica I. del.) K 2.20.

Pedagogiški letopis, V. zvezek K 2.50.

Učne slike k ljudskošolskim berilom, II. del, 3. snopič: Učne slike k berilom v Schreinerjevi-Hubadovi čitanki za občne ljudske šole, izdaja v štirih delih, II. del, in v Josinovem-Ganglovem drugem berilu. K 2.—

Majcen Gabriel: **Nazorni nauk za prvo šolsko leto**, 1. snopič. (Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje. Nazorni nauk. Zbirka učne snovi za nazorni nauk I. del.) K 2.—

Apih J. in Potočnik dr. M.: **Zgodovinska učna snov za ljudske šole**, 5. snopič. (Bralna knjižnica. I. del.) K 2.20.

Pedagogiški letopis, VI. zvezek. K 3.—

Bezjak dr. J.: **Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli**, 1. snopič. (Didaktika. [Obče in posebno ukoslovje.] I. del.) K 2.20.

Družovič Hinko: **Posebno ukoslovje petja v ljudski šoli**. (Didaktika, II. del.) K 2.50.

Majcen Gabriel: **Nazorni nauk za prvo šolsko leto**, 2. snopič. (Konec I. dela.) Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje. Nazorni nauk. Zbirka učne snovi za nazorni nauk. (I. del.) K 2.—

Potočnik dr. Makož: **Zgodovinska učna snov za ljudske šole**, 6. snopič. (Konec.) (Realna knjižnica, I. del.) K 2.—

Stupar Fr.: **O prvinah in spojinah**. Osnovni nauki iz kemije itd. K 1.50

Vedno v zalogi knjigarne:

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg

na Kongresnem trgu

v Ljubljani. (40) 6-3

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka

(20) 26-5

V PRAGI

zavaruje v življenjskih oddelkih: na slučaj doživetja in smrti, doto otrokom, dohodke in pokojnine, ter dovoljuje uradnikom, častnikom, profesorjem, učiteljem in vpokojencem posojila proti prenotaciji na služnini, pokojnini, ženitveni kaveiji itd., in v požarnem oddelku: proti škodam po požaru.

Zavarovani kapital	K 1053.737.339 88
Zavarovalnine	8.090.621.62
Izplačane škode in kapitali l. 1905	4.361.283.89
Rezervne in poroštvne zaloge	34.791.584.99
Pokojninski zalogi (uradniška in zastopniška)	2.188.391.24
Premoženje, naloženo v vrednostnih papirjih, posestvih, posojilih na posestva	34.087.781.48
Izplačana dividenda členom življenjskih oddelkov l. 1905	206.296.40
V vsem pa doslej	1.606.893.21
V letu 1905 se je premoženje pomnožilo za	3.004.509 80
V 37letni dobi svojega obstanka izplačala je banka „Slavija“ svojim členom odd. I—V. za škode in nagrade	87.176.383.75

Vsa pojasnila daje

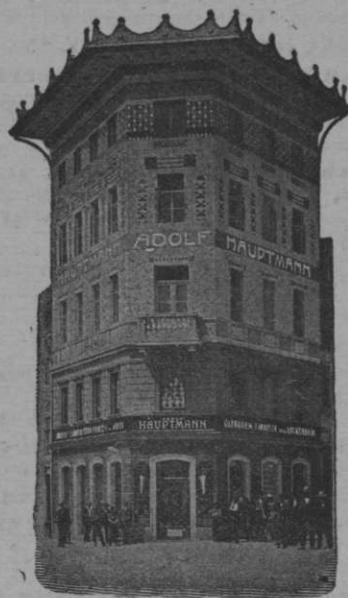
Generalni zastop banke „Slavije“

v Ljubljani,

Gosposke ulice št. 12.

Ustanovljeno l. 1832.

Zahtevajte ilustrovane cenilke

ausgegeben in f. u. s. e. z.

LAK za šolske table, **OLJE** proti prahu, pri-
črn in medel znano najboljše

prodaja (16) 50-9

Adolf Hauptmann,

prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka
in steklarskega kleja

v Ljubljani.

F. P. Vidic & Komp. Ljubljana

opekarna in tovarna peči

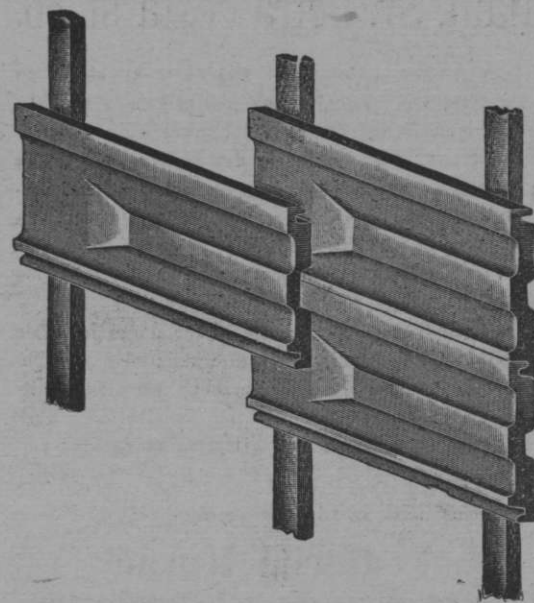
ponudijo vsako poljubno množino patentiranih

zarezanih strešnikov

Sistem „Marzola“ (Strangfalzriegel) Sistem „Marzola“

Barve: a) rdeči naravno žgani, b) črno impregnirani.

Najličnejše, najcenejše in najpriprostejše strešno
kritje.

Vsak strešnik se zamore na late pribiti ali pa z žico privezati, kar je gotovo velike važnosti za kraje, ki trpe po močnem vetru in burji. Vzorci in proškekte pošljemo na željo brezplačno.

Sprejmejo se zastopniki. (36) 80-3